

La destrucció de la ciutat, 1

Joan F. Mira

No és una malaltia puntual, no és un episodi accidental, no és una catàstrofe que afecte únicament ciutats suïcides com València, ciutats refetes després d'una guerra com moltes d'Alemanya, o permanentment en obres com Madrid, és una desgràcia universal, una epidèmia, un desastre continu que ens porta a no se sap quina vida urbana, quina estètica, quina arquitectura o quin sentit de la ciutat mateixa. Les ciutats han caigut, sembla que per designis implacables, en la xarxa maligna de la moda, on quasi tot és passatger, fungible, retocable i destinat a la desfada efímera. Això podrien ser només idees meues, podria ser que estic passant una etapa de pessimisme històric, o que simplement veig les coses des de la ignorància més profana. Però un amic arquitecte i poeta, de llarga experiència en matèria d'urbanisme i de bellesa, un amic savi, m'envia un text seu on es troben afirmacions com aquestes: "Cal considerar també les obres de millora o d'adequació urbana, inacabables i inútils, que fan que un pont construït avui, o un edifici, o un passeig, o un jardí, haja de ser enderrocat ineludiblement als pocs anys; o que abans d'inaugurar-se les obres d'un immoble haja de ser reparat ja; o que en el projecte mateix de l'edifici consten clàusules que determinen la vida útil de l'obra i, per tant, la programació de la seua mort. Així, aquestes obres de la ciutat, insuportables, absurdes, cancerígenes, ja no són en absolut de millora ni segueixen un projecte global de ciutat, sinó que són simple moviment dinerari, i per això del tot inevitables, necessàries, funcionals i lògiques, a pesar de la seua insensatesa. L'obra d'avui destrueix la d'ahir i està previst que siga destruïda per la de demà, en una espiral destructiva imparabile i successivament accelerada." L'arquitecte escriu bé, i a més sap de què parla: ha patit en la pròpia carn, i en la carn de la seua ciutat, les frustracions de qui té alguns principis molt sòlids sobre urbanisme i bellesa, i per això mateix pot acusar sense pietat els autors de la destrucció.

L'arquitecte poeta continua, doncs, amb una santa indignació: "Però hi ha més encara, caldria considerar les falsedats de la disciplina urbanística: de la teòrica, però sobretot de la pràctica, de la palpable, de la que veiem i patim en la nostra pròpia carn. Una disciplina que al nàixer pretenia ser científica i útil per a la gent, i que ha estat desbancada, emmascarada o abolida, convertida també en escombraria inútil per l'ordre general de balafament, coartada legal per totes les destruccions urbanes, i mera encarregada d'assignar valors, guanys i plusvàlues escandaloses." Mirant, aquests dies, els escàndols que piadosament en diem urbanístics, pur robatori empresarial, pura màfia política, plaga de llagosta bíblica, encara es queda curt. I en tot cas continua: "Dins de la disciplina, caldria considerar les propostes absolutament des-

tructives del moviment modern per la ciutat, plantejades, potser, per resoldre problemes urbans, però que van ser l'embrió, la base i la coartada de la negació de la ciutat que ha vingut després de la segona gran guerra, quan es va utilitzar, com una bomba de la pau, el potencial destructiu que aquelles propostes contenien... I així, amb l'ajuda inestimable de l'automòbil, capital en aquest procés destructiu, tots els guetos urbans del capitalisme avançat assolien les ciutats: les perifèries urbanes, les anomenades ciutats disperses, exclusives, restringides, rodejades de noves muralles, vigilades per nous exèrcits." I conclou, amb la mateixa desolació intel·lectual i moral que a mi també m'assalta de tant en tant: "Pareix que no hi ha cap altra proposta de ciutat que la d'una ciutat feta de desferres, d'escombraries. "Pareix que ja no hi ha cap projecte de ciutat per a ningú, perquè ni la no-ciutat ni el no-lloc ni entelèquies similars produïdes per sociòlegs, assistents socials o polítics en campanya televisiva, res de tot això és res, vull dir res d'útil, res d'assenyat, que s'assemble a una ciutat." Continuarà, i els diré el nom de l'autor, que molts de vostès, amb certesa, deuen haver endevinat.

"Pareix que ja no hi ha cap projecte de ciutat per a ningú, perquè ni la no-ciutat ni el no-lloc ni entelèquies similars produïdes per sociòlegs, assistents socials o polítics en campanya televisiva, res de tot això és res, vull dir res d'útil, res d'assenyat, que s'assemble a una ciutat"